

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การบูรณาการของประเทศในลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศได้แก่ กัมพูชา จีน พม่า ลาว เวียดนาม และ ไทย ในยุคปัจจุบัน ส่วนสำคัญเกิดขึ้นจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจซึ่งส่วนใหญ่สนับสนุนอย่างเข้มข้นโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank-ADB) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 ภายใต้นโยบายที่เรียกว่า “ความร่วมมือการพัฒนาทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง” (The Greater Mekong Sub-regional Economic Cooperation: GMS-EC) และ ADB ได้ขนานนามพื้นที่นี้ว่า “อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” (Greater Mekong Sub-region หรือ GMS) นอกจากนี้ Dore and Kaosa-ard (2003) วิเคราะห์ว่ากระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดการเชื่อมเป็นภูมิภาคเดียวกัน (Regionalism) ของทุกประเทศได้แก่ 1) กระบวนการโลกาภิวัตน์ (Globalization) 2) การทำให้เป็นพื้นที่ของนานาชาติ 3) การยอมรับความเป็นเสรีนิยม ความเป็นสากล ความเป็นตะวันตก และ 4) การไร้ซึ่งพรมแดน นอกจากนี้ความเป็นภูมิภาคนิยมยังเห็นได้จากการบูรณาการทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆกับระบบตลาดเงินและทุนระดับโลกโดยการใช้ทรัพยากรแม่น้ำโขงเพื่อการพัฒนา และปล่อยให้กลไกตลาด (Marketization) และข้อตกลงและพันธะสัญญาต่างๆ ที่รัฐต่างๆ ร่วมกันสถาปนาขึ้นเป็นตัวกลางในการเชื่อมกันในภูมิภาค การสร้างการพัฒนาแบบเมืองคู่มิตร (Sister cities) ระหว่างประเทศถือเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมหนึ่งของความร่วมมือในภูมิภาคแม่น้ำโขงนี้ เช่น เมืองคู่มิตรระหว่างอุบลราชธานีของไทยและแขวงจำปาสักของลาว ซึ่งเกิดจากยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS)¹

อุบลราชธานีถือเป็นหนึ่งในเมืองใหญ่ที่สุดของภาคอีสานตอนล่างที่มีความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาชายแดน เนื่องจากมีจุดผ่านแดนระหว่างประเทศที่สำคัญกับประเทศลาว 6 ช่องทาง² โดยจุดที่เป็นด่านสากลคือ ด่านช่องเม็ก ซึ่งเชื่อมกับด่านวังเต่าของประเทศลาวเพื่อเดินทางไปยังลาวใต้

¹ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) การประชุมสุดยอดผู้นำว่าด้วยยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ระหว่าง กัมพูชา สปป.ลาว สหภาพพม่า และไทย เมื่อวันที่ 10-12 พฤศจิกายน 2546 ณ เมืองพุกาม กำหนดเมืองคู่มิตรระหว่างประเทศไทยกับ พม่า เขมรและลาว เช่น อุบลราชธานีเป็นคู่มิตรกับเมืองปากเซแขวงจำปาสักประเทศลาว เป็นต้น <http://www.citiserice.net/forum/index.php?topic=14054.msg14054>

² จุดผ่านแดนระหว่างประเทศระหว่างอุบลราชธานีและจำปาสัก ประเทศลาวมี 6 ช่องทาง แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง คือ จุดผ่านแดนถาวรซึ่งมีจำนวน 2 จุด คือ 1) ด่านพรมแดนช่องเม็กซึ่ง 2) ด่านพรมแดนปากแซง และ จุดผ่อนปรนซึ่งมีจำนวน 4 จุดได้แก่ 1) หน้าว่าการอำเภอเขมราฐ อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี 2) บ.สองคอน หมู่ที่ 1 ต.สองคอน อ.โพธิ์ไทร จ.อุบลราชธานี 3) บ.ด่านเก่า หมู่ที่ 1 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี และ 4) ช่องตาอุ บ.หนองแสง หมู่ที่ 3 ต.โพธิ์งาม อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี

(<http://www.moc.go.th/opscenter/ub/bordertrade/2004%20data.doc>)

แม้ว่าตัวจังหวัดอุบลราชธานีจะตั้งอยู่ห่างจากด่านพรมแดนประมาณ 90 กิโลเมตร มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกเพื่อเชื่อมต่อประเทศลาวได้แก่สนามบินนานาชาติ และเส้นทางหลวง 4 ช่องจราจรจากอุบลถึงพิบูลมังสาหารและกำลังเตรียมผลักดันให้มีการก่อสร้างถนน 4 ช่องจราจรในเส้นทางหลวงหมายเลข 217 ช่วงระหว่าง อ.พิบูลมังสาหาร และช่องเม็ก ซึ่งมีระยะทางรวมประมาณ 30 กิโลเมตร เพื่อรองรับการค้าและการลงทุนที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจุบันการค้าระหว่างไทย-จีน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และไทยมีความจำเป็นต้องรองรับการขยายตัวทางการค้าที่จะเกิดขึ้น³ นอกจากนี้จังหวัดอุบลราชธานียังพยายามที่ทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์กลาง (Hub) เชื่อมโยงสู่พื้นที่เศรษฐกิจอีสานล่างเพื่อเชื่อมต่อกับเส้นทางหมายเลข 9 ผ่านจังหวัดมุกดาหารไปยังเมืองสะหวันเขตของลาวและเข้าสู่เมืองเว้ ดานังของเวียดนาม⁴

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการขยายตัวและพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานีส่วนสำคัญส่วนหนึ่งมาจากการพัฒนาและการเติบโตของเมืองฝั่งตรงข้ามของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะแขวงจำปาสัก ประเทศลาว ซึ่งจะเห็นได้จากที่อุบลราชธานีมีความสัมพันธ์กับแขวงจำปาสักด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลเรื่องการค้าชายแดนผ่านเจ้าออกด่านศุลกากรพิบูลมังสาหาร (ผ่านมาจากช่องเม็กมี ในปี 2551 มีมูลค่าการส่งออก 474.66 ล้านบาท จากสินค้าสำคัญ เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง สินค้าอุปโภคบริโภค และน้ำมัน ในส่วนของมูลค่าสินค้านำเข้า 27.84 ล้านบาท จากสินค้าสำคัญ เช่น สินค้าเกษตรกรรม ไม้แปรรูป เครื่องอิเล็กทรอนิกส์และสิ่งทอ จากที่ข้อมูลที่กล่าวมาในข้างต้นเป็นที่น่าสังเกตว่าสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกมากในช่วงเดือนมีนาคม ใน 3 อันดับ ที่ด่านศุลกากรพิบูลมังสาหาร ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง มูลค่า 208.79 ล้านบาท, วัสดุก่อสร้าง 84.95 ล้านบาท และของใช้ประจำวัน 57.74 ล้านบาท สินค้านำเข้า 3 อันดับ แรก ในด้านนี้ ได้แก่ สินค้าเกษตรกรรม 11.41 ล้านบาท ไม้แปรรูป 8.82 ล้านบาท และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ 5.78 ล้านบาท⁵ นอกจากนี้ในปี 2549 ยังเปิดให้มีการบริการรถโดยสารจากอุบลราชธานีผ่านด่านช่องเม็ก - วังเต่า (จำปาสัก) จากเวลา 06.00-18.00 น. เป็น 06.00-20.00 น. เพื่ออำนวยความสะดวกในการสัญจรและการติดต่อค้าขายของประชาชน⁶

ในแง่ความร่วมมือระหว่างประเทศโดยจังหวัดอุบลราชธานีโดยผู้ว่าราชการจังหวัดและเจ้าแขวงจำปาสักภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง นั้นได้มีความตกลงตั้งแต่ปี 2547 โดยการตั้งคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน ไทย-ลาว และความร่วมมือหนึ่งในนั้นคือ ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดและแขวง กิจกรรมความร่วมมือสำคัญระหว่างจังหวัดอุบลและแขวงจำปาสักได้มีหลายอย่างเช่น การดำเนินโครงการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา (Contact farming) การพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้า

³ http://guideubon.com/news/view.php?t=92&s_id=635&d_id=635

⁴ <http://forum.serithai.net/index.php?topic=10230.0;wap2>

⁵ http://guideubon.com/news/print.php?t=102&s_id=612&d_id=612&page=1

⁶ <http://www.mfa.go.th/web/showNews.php?newsid=15220&Qsearch=>

เมือง การท่องเที่ยว การพัฒนาฝีมือแรงงาน การป้องกันยาเสพติด การอำนวยความสะดวกในการเข้าออกบริเวณจุดผ่านแดน การรักษาเส้นแดน การรักษาความสงบเป็นต้น⁷

สำหรับเมืองคูมิตระหว่างอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักของลาว นั้นพบว่าในช่วง 6-7 ปีที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาอย่างรวดเร็วเนื่องจากในสายตาของนักลงทุนแล้ว แขวงจำปาสักนั้นมีความสำคัญยิ่งในอนาคต เพราะเป็นหัวเมืองที่ใหญ่ที่สุดของลาวตอนใต้ ซึ่งเป็นศูนย์รวมการค้า การลงทุน การเงิน การธนาคาร การท่องเที่ยว และการคมนาคม ตลอดมีศักยภาพทางการตลาดสำหรับนักลงทุนต่างชาติโดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีน และเวียดนาม ซึ่งขณะนี้จีนได้ลงทุนสร้างเส้นทางสาย R3A จากเมืองคุนหมิง ผ่านสปป.ลาวลาวตอนเหนือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ เชื่อมต่อกันหลายสายใน สปป.ลาว โดยเฉพาะถนนสาย 13 ผ่านเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก เข้าสู่ประเทศกัมพูชา และยังสามารถแยกไปเวียดนาม หอการค้าจังหวัดอุบลราชธานีเองก็ได้พยายามผลักดันให้มีการเปิดเส้นทางการค้าเชื่อม 3 ประเทศในกลุ่มอินโดจีน ภายใต้กรอบที่เรียกว่า "วงกลมเศรษฐกิจอินโดจีน" เพื่อเชื่อมโยงกับทุกจังหวัดของ ลาวตอนใต้ คือ แขวงจำปาสัก สาละวัน เซกองและอัตตะปือ ทั้งนี้จากแขวงจำปาสัก รวมทั้งการเชื่อมกับชายแดนคือ สติงแตริง หรือถนนสายเลข 13 ของสปป.ลาวไปเชื่อมกับถนนหมายเลข 7 ของกัมพูชา ที่สติงแตริง ซึ่งสามารถผ่านไปยัง นครโฮจิมินห์ ของเวียดนาม ที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนได้สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างระยะทางประมาณ 200 กิโลเมตร ส่วนด้านการท่องเที่ยวนั้นเป็นประจักษ์ว่าลาวใต้ (แขวงสาละวันและแขวงจำปาสัก) ได้เป็นพื้นที่ที่เป็นรวมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ดีและมากที่สุดของลาว โดยเฉพาะน้ำตก เกาะแก่งต่างๆที่มีถึงกว่า 200 แห่ง ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก อาทิ น้ำตกคอนพะเพ็ง และหลี่ผี เป็นต้น (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, 2550)

ดังจะเห็นได้ว่าขณะนี้รัฐบาลลาวจึงมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนาเมืองปากเซโดยเชิญนักลงทุนจากประเทศต่างๆ ทั้ง ไทย จีน และ เวียดนาม เช่น โครงการยกระดับสนามบินเมืองปากเซขึ้นเป็นสนามบินที่ได้มาตรฐานโลกอีกแห่งหนึ่งในภาคใต้ของลาว จะสามารถรับการขึ้นลงของเครื่องบินโดยสารขนาดโบอิง 737-400 แอร์บัส A321 หรือ A321 หรือ ฟ็อกเกอร์ 70 (Fokker 70) ที่สามารถขนส่งผู้โดยสารตั้งแต่ 150 ที่นั่งขึ้นไป โดยผู้แทนรัฐบาลลาวกับรัฐบาลไทยได้ร่วมกันลงนามในสัญญาเงินกู้และเงินช่วยเหลือมูลค่ารวม 320 ล้านบาท เพื่อช่วยฝ่ายลาวพัฒนาสนามบินปากเซให้สามารถรองรับเครื่องบินโดยสารขนาดใหญ่ขึ้น⁸ เป็นต้น เหล่านี้แสดงให้เห็นการพัฒนาศักยภาพของลาวสู่การเป็นประเทศที่เปิดรับการลงทุนดังกล่าว

⁷ การประชุมครั้งล่าสุดระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีและเจ้าแขวงจำปาสักคือการประชุมคณะผู้ว่าราชการจังหวัดและเจ้าแขวงชายแดนไทยลาวครั้งที่ 6 วันที่ 5-7 มิถุนายน 2550 ณ เมืองปากเซ จำปาสัก (อ้างจากบันทึกการประชุมคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนไทย-ลาวระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี กับแขวงจำปาสัก ครั้งที่ 6 วันที่ 5-7 มิถุนายน 2550 ณ เมืองปากเซ จำปาสัก)

⁸ ผู้จัดการออนไลน์ 25 เมษายน 2550

โจทย์การวิจัย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การพัฒนาและการขยายตัวอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจของแขวงจำปาสักในฐานะที่เป็นเมืองคู่มิตรกับอุบลราชธานีคาดว่าจะส่งผลต่อการกำหนดนโยบายของการพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานีในฐานะเมืองชายแดนที่เป็นประตูสู่ลาวได้ และเนื่องจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญระหว่างอุบลราชธานีและจำปาสักด้านเศรษฐกิจก็คือความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดและแขวง กิจกรรมความร่วมมือสำคัญระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักได้มีหลายอย่าง หนึ่งในนั้นก็คือ การดำเนินโครงการเกษตรแบบมีพันธสัญญา (Contact Farming) ซึ่งเริ่มดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี 2546 การจัดพิธีลงนามในสัญญาส่งเสริมตลาดข้อตกลงสินค้าเกษตร การจัดกิจกรรมส่งเสริมตลาดการค้า เป็นต้นมา จนถึง ในปี 2551 มีการลงนามสัญญาตลาดข้อตกลงสินค้าเกษตร (Contract Farming) ของผู้ประกอบการทั้ง 2 ฝ่ายได้ลงนามในสัญญาจำนวน 19 สัญญา ในสินค้า 15 ชนิด ได้แก่ กะหล่ำปลี กว๊วยน้ำหวาน มะขามเปียก ผักกาดขาว ผัก ถั่วเหลือง ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมล็ดละหุ่ง มันเทศ ถั่วลิสง บร็อคโคลี่ มันสำปะหลัง และงาดำ มูลค่ารวมประมาณ 250 ล้านบาท เฉพาะกับแขวงจำปาสัก จำนวน 15 ชนิดสินค้า 14 สัญญา เป็นสินค้าในกรอบ ACMEC จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง เมล็ดละหุ่ง ถั่วเหลือง และงา

ที่ผ่านมาพบว่า ยังไม่มีงานศึกษาเชิงนโยบายเกี่ยวกับโครงการเกษตรแบบมีพันธสัญญาระหว่างอุบลราชธานีและจำปาสักโดยตรง และถึงแม้จะมีการศึกษาบ้างแต่องานดังกล่าวไม่เน้นในเชิงการวิเคราะห์เมืองคู่มิตร เช่น งานศึกษาของ พงศธร เกษมวิไล (2551) ที่ศึกษาเรื่อง “วิถีการค้าชายแดน: โลกาภิวัตน์ การควบคุม และการต่อรอง กรณีศึกษาการค้าของผู้ค้าชายในพื้นที่พรมแดนไทย - ลาว จังหวัดอุบลราชธานี” ที่เน้นการวิเคราะห์เรื่องการค้าชายแดนของผู้ค้ารายย่อย อำนาจท้องถิ่นที่ประนีประนอมกับรัฐ และ การควบคุมของรัฐเหนือพื้นที่ด้านพรมแดนภายใต้ยุทธศาสตร์การค้าเสรี ที่ส่งผลต่อเครือข่ายการค้าข้ามพรมแดน ในกรณีบทบาทผู้นำเข้ากะหล่ำปลีนั่น เจื่อนไชต่าง ๆ ที่ถูกผลักดันการค้ากะหล่ำปลีให้เข้าสู่ระบบกฎหมาย/ราชการ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบตลาด การขนส่ง และแรงงาน เพราะมีขั้นตอนที่ยุงยาก ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าภายหลังจากมีการจัดทำ Contract Farming ของสินค้าเกษตรกะหล่ำปลีแบบเป็นทางการ จะส่งผลกระทบต่อผู้ค้าและระบบดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะการเป็นคู่ค้ากับประเทศลาว ซึ่งใช้ระบบธุรกิจที่มีความยืดหยุ่น และให้ระบบที่ไม่เป็นทางการสูง ในระบบดังกล่าวมีวิธีการดำเนินงานภายใต้ Contract Farming อย่างไร ทั้งการตกลงในรูปแบบสัญญา (Contract) และการตกลงที่ไม่ใช้สัญญา เช่น ด้วยวาจา โทรศัพท์ หรืออื่นๆ (Gentleman Agreement) เราจะมีวิธีการจำแนกการจัดการสินค้าเกษตรเหล่านี้โดยนำเสนอในเชิงระบบอย่างไร เพื่อที่จะนำไปสู่การดำเนินโครงการดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ และทุกฝ่ายได้รับประโยชน์สูงสุดจากระบบการจัดการดังกล่าว

ดังนั้นคำถามสำคัญๆ เชิงนโยบายเศรษฐกิจของการพัฒนาเมืองคู่แฝดระหว่างอุบลราชธานี และแขวงจำปาสักในด้านการพัฒนาโครงการเกษตรแบบมีพันธสัญญา ดังนี้คือ

โจทย์วิจัย

โจทย์ข้อ 1 การวิเคราะห์นโยบายความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาอย่างยั่งยืน ระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก โดยคำถามย่อยๆ ดังนี้

1. กระแสการพัฒนาภูมิภาคนิยม (Regionalism) เป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างไรที่ทำให้จังหวัดอุบลราชธานีมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านการพัฒนาการเกษตรแบบมีพันธะสัญญากับแขวงจำปาสัก
2. จังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักมีความร่วมมือในด้านการพัฒนาการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาในการผลิตอะไรบ้าง เพราะอะไรจึงมีนโยบายในกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าว และการกำหนดกิจกรรมการเกษตรแบบมีสัญญากำหนดจากอะไร ภายใต้กรอบของนโยบายใด โดยกลุ่มใด
3. ศึกษากระบวนการผลิตและการค้าที่ไม่เป็นทางการระหว่างผู้ประกอบการในจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก ประเทศลาว
4. นโยบายความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านการพัฒนาการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของทั้งสองเมืองถูกกำหนดโดยอะไร ใครบ้างเข้ามาเกี่ยวข้อง กิจกรรมสำคัญของนโยบายนี้ดำเนินการอย่างไร และมีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมามีอะไรบ้าง
5. จังหวัดอุบลราชธานีและจำปาสักได้มีการเตรียมความพร้อมในความร่วมมือด้านการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาอย่างไรในด้าน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง การกระจายสินค้า และอื่นๆ
6. กลไกความร่วมมือเชิงนโยบายการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาระหว่าง ของจังหวัดอุบลราชธานีที่มีกับจำปาสักมีลักษณะอย่างไร เกี่ยวข้องโดยใครบ้าง ระดับใดและเพราะอะไร
7. ปัญหาและอุปสรรคของการร่วมมือในด้านเกษตรกรรมแบบมีสัญญา และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักคืออะไร ผ่านกลไกอะไรบ้าง เพราะอะไร

โจทย์ข้อที่ 2 รูปแบบนโยบาย (Policy model) ที่เหมาะสมเกี่ยวกับการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา ระหว่างเมืองคูมิตร์อุบลราชธานีและจำปาสัก ควรเป็นอย่างไร โดยมีคำถามย่อยๆ ดังนี้

1. รูปแบบ (Model) ของนโยบายเกี่ยวกับการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาที่เหมาะสมกับศักยภาพของจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักควรเป็นอย่างไร
2. กิจกรรมการผลิตภายใต้เกษตรกรรมแบบมีสัญญาประกอบด้วยอะไรบ้าง อาทิ ประเภทสินค้าเกษตร ระบบการผลิตที่ยั่งยืน การขนส่งสินค้า ขอกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรฐานสินค้า ศูนย์การผลิต กระจายสินค้า (Distribution Center) ตลาด ผู้บริโภค และ อื่นๆ
3. กลไกเชิงนโยบายระดับต่างๆ ที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือด้านการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของจังหวัดอุบลราชธานีกับแขวงจำปาสัก

4. แนวทางและกระบวนการเข้ามาส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศในการกำหนดนโยบายการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์นโยบายความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา ระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก
2. เพื่อหารูปแบบนโยบาย (Policy model) ที่เหมาะสมเกี่ยวกับโครงการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา ระหว่างเมืองคูมิตรอุบลราชธานีและจำปาสัก

ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงเวลา

ระยะแรก รายงานการวิเคราะห์นโยบายเกษตรแบบมีพันธะสัญญา ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ส่วนระยะที่สอง คือการจัดทำ Model การจัดการโครงการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา ระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก

ขอบเขตการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษา 13 เดือน (16 กุมภาพันธ์ 2552 ถึง 15 มีนาคม 2553)

สิ้นสุดโครงการ กรกฎาคม 2553

ขอบเขตเชิงพื้นที่: จังหวัดอุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ส่วนที่ 1 : นโยบายเกษตรแบบมีพันธะสัญญา (Contract Farming)

- ศึกษาความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านการพัฒนาเกษตรแบบมีพันธะสัญญา (Contract Farming) ระหว่างอุบลราชธานีกับแขวงจำปาสัก ภายใต้แนวคิดภูมิภาคนิยม (Regionalism) และการข้ามชาติ (Transnationalism)
- ลักษณะ รูปแบบ การดำเนินกิจกรรม ของการพัฒนาเกษตรแบบมีพันธะสัญญา ระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก
- การเตรียมความพร้อมในความร่วมมือด้านการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง การกระจายสินค้า และอื่นๆ
- กลไกความร่วมมือเชิงนโยบายการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาระหว่าง ของจังหวัดอุบลราชธานีที่มีกับจำปาสักมีลักษณะอย่างไร เกี่ยวข้องโดยใครบ้าง ระดับไหน และ เพราะอะไร
- ปัญหาและอุปสรรคของการร่วมมือในด้านเกษตรกรรมแบบมีสัญญา และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักคืออะไร ผ่านกลไกอะไรบ้าง เพราะอะไร

ส่วนที่ 2 รูปแบบนโยบาย (Policy model) เกี่ยวกับการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา ระหว่างเมืองคูมิตรอุบลราชธานีและจำปาสัก

- รูปแบบ (Model) ของนโยบายเกี่ยวกับการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาที่เหมาะสมกับศักยภาพของจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักควรเป็นอย่างไร
- กิจกรรมการผลิตภายใต้เกษตรกรรมแบบมีสัญญาประกอบด้วยอะไรบ้าง อาทิ ประเภทสินค้าเกษตร ระบบการผลิตที่ยั่งยืน การขนส่งสินค้า ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรฐานสินค้า ศูนย์การผลิต กระจายสินค้า (Distribution Center) ตลาด ผู้บริโภค และอื่นๆ
- กลไกเชิงนโยบายระดับต่างๆที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือด้านการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของจังหวัดอุบลราชธานีกับแขวงจำปาสัก
- แนวทางและกระบวนการเข้ามาส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศในการกำหนดนโยบายการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา

กรอบคิดในการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์นโยบาย (Policy analysis) กรณีศึกษานโยบายความร่วมมือระหว่างเมืองคูมิตรด้านการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา ดังนั้นคณะผู้ศึกษาจึงเริ่มจากการวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้อง 4 ด้านคือ สภาพการณ์หรือสภาพแวดล้อม ผู้กระทำหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบาย กระแสการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง และ มิติที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นคณะผู้ศึกษาจะนำข้อมูลเชิงบริบททั้งสี่ด้านที่ผ่านการวิเคราะห์มานำเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหารูปแบบของนโยบาย (Policy model) ที่เหมาะสมเกี่ยวกับการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา ระหว่างเมืองคูมิตร อุบลราชธานีและจำปาสัก โดยเน้นการมีส่วนร่วมการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบของนโยบายดังกล่าว จากการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ซึ่งคณะผู้ศึกษาเชื่อว่า รูปแบบของนโยบายดังกล่าวสามารถเป็นไปได้ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการประกอบกัน (ดูแผนผังถัดไป)

กรอบคิดในการศึกษา

